

nera peccatorum. Primum est peccatum illud, quod nullius præcedentis est pœna peccati, et tale fuit peccatum primum Adami, quod quia plenissime voluntarium fuit, ideo fuit etiam plenissime perfectissimeque peccatum.

Alterum eorum est, qui dominantis cupiditati consentiunt, quod quidem est aliquo modo pœna peccati (nam cupiditas ex peccato nata est) et est necessarium ex hypothesi, quoniam non potest non cadere is, in quo regnat cupiditas, tamen absolute non est necessarium, sed voluntarium, quoniam potest homo cum Dei auxilio facere, ut cupiditas in se non regnet, ac per hoc est etiam absolute, simpliciterque peccatum.

Tertium est infantium, qui contrahunt ex parentibus originale peccatum, et hoc non est voluntarium, nisi primi parentis voluntate, et ideo non dicitur actuale, sed originale, et est aliquo modo alienum, aliquo modo proprium, et simul est peccatum, et pœna peccati. Et propter hoc (ut jam diximus) sanctus Augustinus monet, respiciendum esse ad peccatum primi hominis, si quis intelligere velit, quomodo omne peccatum, etiam originale, sit voluntarium.

Quartum est eorum, qui ex ignorantia peccant, cum id faciunt, quod ignorant esse peccatum, atque hoc etiam est pœna peccati, quia ignorantia ex peccato est, et est aliquo modo voluntarium, sed voluntate facti, non voluntate peccati, quoniam volunt facere quod faciunt, sed si scirent esse peccatum, non vellent facere, nec facerent. Et ideo hoc est improprie voluntarium, proinde etiam improprie peccatum.

Ad objectionem ex libro de natura et gratia, facillima responsio est. Non enim eo loco sanctus Augustinus negat, peccatum esse voluntarium, sed addit, gratiam esse necessariam ad peccata vitanda, quod nos non negamus; atque utinam adversarii sic liberum arbitrium non oppugnarent quomodo nos gratiam libentissime, gratissimeque defendimus.

Quartum testimonium sumitur ex lib. de duabus, animabus, cap. 11. ubi hæc habentur: « Peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi quod iustitia vetat, et unde liberum est abstinere. Nec hic libri obscuri mihi scrutandi erant, unde discerem, neminem vituperatione, suppliciove dignum, qui aut id velit, quod iustitia velle non prohibet, aut id non faciat, quod facere non potest.

Nonne ista cantant in montibus pastores, et in theatris poætæ, et indocti in circulis, et docti in bibliothecis, et magistri in scholis, et antistites in sacris locis, et in orbe terrarum genus humanum? » Et cap. 12. « Peccati reum teneri quemquam, quia non fecit, quod facere non potuit, summæ iniquitatis est, et insanis. Quamobrem illæ animæ quidquid faciunt, si natura, non voluntate faciunt, id est, si libero ad faciendum, et non faciendum motu animi carent, si denique his abstinendi ab opere suo nulla potestas conceditur, peccato earum teneri non possumus. »

Ad hunc etiam locum responderi non posse, argumentari Augustinum ex concessis, et non loqui ex propria mente, extra controversiam esse debet. Siquidem ipse se insanis argueret, si crederet, reum peccati teneri eum, qui non habet liberum arbitrium, ut possit facere et non facere. Respondet igitur Calvinus more solito, loqui Augustinum de peccato primi hominis, quod libera voluntate commissum fuit. Et probat ex lib. 1. retractationum, cap. 15. ubi recognoscens sanctus Augustinus locum à nobis citatum, sic ait: « Definitio peccati, qua diximus, peccatum est voluntas retinendi, etc. propterea vera est, quia id definitum est, quod tantummodo peccatum est, non quod est etiam pœna peccati ».

At non dicit Augustinus, solum illud esse verum peccatum, quod ita est peccatum, ut non sit etiam pœna peccati, alioqui nullum verum peccatum esset pœna peccati, et sanctus Augustinus secum ipse pugnaret. Quod si id, quod est pœna peccati, potest etiam verum esse peccatum, certe potest illi etiam peccati definitio convenire. Significat igitur Augustinus, definitionem illam, in qua ponitur libertas ad utrumlibet, præcipue convenire peccato Adami, quoniam illud ita libere factum est, ut nulla fuerit necessitas neque conditionalis, neque absoluta peccandi. Unde etiam paulo ante in eodem capite, idem Augustinus apposuit illam particulam.

Præcipue dicens: « Peccatum quod nusquam est nisi in voluntate, illud præcipue intelligendum est, quod justa damnatio consecuta est ».

Peccata vero, quæ fiunt cogente cupiditate (de his enim loquitur hoc loco sanctus Augustinus) sunt quidem absolute voluntaria, et absolute illis convenit definitio supra posita, tamen habent aliquid necessitatis ad-

mixtum, quoniam ex hypothesi, id est, nisi auxilio Dei reprimatur cupiditas, evitari non possunt, et ideo non tam perfecte illis convenit definitio peccati, ac peccato primi hominis conveniebat.

Denique, non velle Augustinum in retractationibus dicere, definitionem a sepositam, in libro de duabus animabus, soli peccato primi hominis convenire, certissimum esse debet. Nam ipse dicit, cantari a pastoribus in moribus, a poetis in theatris, et ab indoctis in circulis, neminem peccare si non facit, quod facere non potest. Certe autem pastores, poætæ, indocti, cum illa cantant, non cogitant Adami peccatum, sed peccata sua, sui que similium. Deinde cum ibidem Augustinus adnit, si anima nostra non habet liberum arbitrium ad faciendum, et non faciendum, peccato ejus nos teneri non posse: nonne apertissime de nostro, non de Adami peccato, loquitur?

Quintum testimonium sumitur ex lib. 2. Actorum, cum Felice Manichæo, cap. 3. ubi habentur hæc verba: « Esse liberum arbitrium, et inde peccare quemque, si velit, non peccare, si nolit, non solum in divinis Scripturis, quas non intelligitis, sed etiam in verbis ipsius Manichæi tibi probo ». Et infra cap. 4. « Audi ergo de libero arbitrio, primo ipsum Dominum, ubi duas arbores commemorat, quarum mentionem ipse fecisti, audi dicentem, aut facite arborem bonam, et fructum ejus bonum, aut facite arborem malam, et fructum ejus malum. Cum ergo dicit, aut hoc facite, aut illud facite; potestatem indicat, non naturam. Nemo enim nisi Deus facere arbores potest. Sed habet unusquisque in voluntate, aut eligere quæ bona sunt, et esse arbor bona; aut eligere quæ mala, et esse arbor mala ».

Hunc locum sanctus Augustinus nusquam retractavit. Nam in lib. 11. retractationum, cap. 8. recensens hos libros, tantum admonet, se non disputasse de gratia, quia non erat necesse. Itaque vera esse illa omnia existimavit, nec pugnare libertatem arbitrii, ut revera non pugnat cum necessitate gratiæ.

Neque dici potest, illum argumentari ex concessis et ad hominem. Nam is (cum quo disputabat) non concedebat, sed negabat, liberum arbitrium, et ideo ex divinis litteris illud probandum ipse suscepit. Confugit igitur Calvinus ad suam veterem cautionem de libero arbitrio primi hominis. Sed hæc jam

est intolerabilis impudentia, cum Augustinus dicat, esse liberum arbitrium, et unumquemque (non solum igitur Adamum) inde peccare si velit, non peccare, si nolit. Et id probet ex testimonio Evangelii, quod non ad Adamum, sed ad Judæos a Domino dictum erat, et denique, cum Augustinus adversus Manichæos disputet, non de Adami peccato sed de nostris, quæ illi negantes liberum arbitrium excusare, et in principem quemdam tenebrarum referre solebant.

CAPUT XXVIII.

Adferuntur testimonia sancti Augustini pro libero arbitrio scripta, post exortam hæresim Pelagii.

Jam vero quod attinet ad secundum ordinem librorum sancti Augustini, eorum videlicet, quæ scripta sunt post exortam hæresim Pelagii, multa Calvinus disputat, quæ parum, aut nihil ad rem faciunt. Jactat enim magna confidentia, eos omnes libros pro se facere, quod in illis Augustinus identidem repetat, nihil boni hominem facere posse sine adjutorio gratiæ. Atqui ista alia quæstio est, neque nos negamus necessitatem gratiæ, sed contendimus præsentem auxilio gratiæ, hominem vere ac proprie adhuc esse liberi arbitrii, ut possit præcepta servare, si velit, et non servare, si nolit. Et quoniam adversarii, et Calvinus in primis contra affirmant, præsentem auxilio gratiæ non posse hominem male facere, eo vero absente non posse bene facere, ac per hoc numquam habere liberum voluntatis arbitrium, et hoc ipsum vocabulum non recte usurpari, cum sit titulus sine re, ideo testimonia Augustini ad liberum arbitrium confirmandum adferimus.

Omissis ergo pareggis, primum testimonium sit illud, quo sanctus Augustinus simpliciter libertatem arbitrii confitetur, in libro de gratia et libero arbitrio, cap. 1. « Revelavit, inquit, Deus per Scripturas suas sanctas, esse in homine liberum voluntatis arbitrium ». Similia habet in epist. 46. et 47. ad Valentinum, et alibi multis in locis.

Respondet Calvinus, quod attinet ad nomen liberi arbitrii, sanctum Augustinum cessisse inveteratæ jam consuetudini, cui resistere non valebat. Quantum autem ad

rem, non agnoscere ab Augustino libertatem arbitrii, nisi a coactione. At si Beatus Augustinus prudenter cedendum esse iudicavit receptae consuetudini in Ecclesia per annos quadringentos, quanta est Calvini temeritas, qui cedendum esse non iudicat consuetudini jam per annos mille, et quingentos inveteratae?

Deinde, si cupiebat Augustinus (ut Calvinus indicat) hoc nomen aboleri, quare non tentavit saltem id facere? Quare non solum id non tentavit, sed contra potius eam consuetudinem diligentissime fovit? fovisse enim manifeste colligimus ex eo, quod ipse monet, ut nemo propter gratiae praedicationem negare audeat arbitrii libertatem: « Credite (inquit in epist. 46.) divinis eloquiis, quia liberum est hominis arbitrium ». Et rursus in epist. 47: « Quantum potuimus, inquit, egimus cum istis vestris et nostris fratribus, ut in fide sana, Catholica perseverarent, quae neque liberum arbitrium negat, sive in vitam malam, sive in bonam, neque tantum ei tribuit, ut sine gratia valeat aliquid ». Et in libro de gratia et libero arbitrio, cap. 1. « Quoniam, inquit, sunt quidam qui sic gratiam Dei defendunt, ut negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari existiment liberum arbitrium, hinc aliquid scribere ad vestram charitatem, Valentine frater, et caeteri, qui simul Deo servitis, compellente charitate curavi ».

Neque possunt haec Augustini loca detorqueri ad liberum arbitrium a sola coactione. Nam illud liberum arbitrium sanctus Augustinus confitetur, et confitendum esse monet, quod a Valentini Monachis negabatur. Illi autem non negabant liberum arbitrium a coactione, sed a necessitate, quod solum difficulter cum gratia conjungi posse videtur. Libertas enim a coactione facillime cum gratia copulatur; imo etiam cum fato, et quavis sua causa determinante ad unum; et ideo nemo unquam illud negavit.

Secundum testimonium sumitur ex illis locis, ubi recitantur haereses Pelagii. Ubi cumque enim sanctus Augustinus Pelagianos errores, circa libertatem arbitrii commemorat, semper dicit Pelagianos nimis multum tribuisse libero arbitrio. Nusquam autem dicit errasse in eo, quod liberum arbitrium praedicarent. At certe si assertio liberi arbitrii erronea esset, ad errores Pelagii sine dubio pertineret. Vide hoc testimonium in

lib. 1. retractationum, cap. 9. in epistol. 107. in lib. de haeresibus, cap. 88. et lib. 1. ad Bonifacium contra duas epistol. Pelagianorum, cap. ult. nam in his locis enumerantur errores Pelagii. Nec solum Augustinus non ponit inter errores Pelagii, agnoscere liberum arbitrium, sed probat hoc in Pelagianis, dum scribit lib. vi. ad Bonifacium, cap. 3. eos in laude legis et liberi arbitrii delitescere. Quia videlicet laudabant Pelagiani legem, et liberum arbitrium, quae sciebant a Catholicis non negari, et lib. ii. de nuptiis et concupiscentia, cap. 3. « Liberum, inquit, in hominibus esse arbitrium, et Deum esse nascentium conditorem, utrique dicimus, non hinc estis Coelestiniani et Pelagiani ».

Denique sanctus Augustinus valde aegre ferebat, quod Pelagiani dicerent, ab ipso negari liberum arbitrium, quod certe non aegre tulisset, si credidisset haeresim esse Pelagianam, liberum arbitrium confiteri, sicut hoc tempore non aegre ferunt Lutherani et Calvinistae, si dicamus, eos liberum arbitrium in servum arbitrium permutasse. Lib. ii. de nuptiis et concupiscentia, cap. 3. « Non est, inquit, ita ut loqueris, multum falleris, vel fallere meditaris, non liberum negamus arbitrium » Et lib. 1. ad Bonifacium, cap. 2. « Quis nostrum dicit, quod primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere? Et lib. iv. adversus Julianum, cap. 8. « Multo minus, inquit, dicerem, quod me dixisse mentiris, negari liberum arbitrium, si gratia commendetur, et negari gratiam, si liberum commendetur arbitrium ».

Tertium testimonium sumitur ex locis illis, ubi S. Augustinus numerat inter haereses Manichaeorum, negare liberum arbitrium. Nam ut omittam libros tres de libero arbitrio, quos contra Manichaeos proprioscriptos esse testatur idem Augustinus lib. 1. retractationum, cap. 9. certe in lib. iv. ad Bonifacium, cap. 4. apertissime scribit, Manichaeos manifestare dum vituperare audent legem, nuptias, naturam, sanctos veteris Testamenti, et liberum voluntatis arbitrium; hoc est, ostendere se manifestos haereticos, dum quinque ista negant et damnant, quae Catholica recipit et commendat Ecclesia.

Habet igitur Augustinus Lutheranos et Calvinistas pro haereticis manifestis, quoniam liberum voluntatis arbitrium ita perspicue negant et damnant, ut libros suos de

servo arbitrio inscribere non vereantur. Neque recurrere poterit Calvinus ad liberum arbitrium a sola coactione, cum certum sit, non hoc esse, quod Manichaei vituperabant.

Quartum testimonium sumitur ex iis locis, ubi sanctus Augustinus proferat argumenta pro libero arbitrio. Siquidem isdem argumentis probat liberum arbitrium post haeresim Pelagii exortam, quibus idem probabat ante exortam illam haeresim, nam in libris de libero arbitrio, et in libro de vera religione, quos scripsit antequam nomen Pelagii audiri coepisset, probat Augustinus liberum arbitrium adversus Manichaeos, his potissimum rationibus, quod alioqui tollatur iudicium Dei, tollantur leges, admonitiones, cohortationes, poenae, praemia, et alia id genus, at iisdem omnino rationibus idem liberum arbitrium probat in epist. 46. et 47. et in libro de gratia et libero arbitrio, quae scripta esse constat occasione haeresis Pelagianae. Sic enim loquitur in epist. 46: « Si non est gratia Dei, quo modo salvat mundum? si non est liberum arbitrium, quomodo iudicat mundum? » Et infra: « Nisi libero arbitrio intelligeremus, atque saperemus, non nobis praeciperetur dicente Scriptura, Intellegite insipientes in populo, et stulti aliquando sapite ». Et libro de gratia et libero arbitrio, cap. 2. « Illa praeccepta divina homini non prodesse, nisi haberet liberum voluntatis arbitrium, quo ea faciens ad promissa praemia perveniret ». Et infra: « Quomodo jubet, si non est liberum arbitrium? » Vides igitur S. Augustinum non mutasse sententiam de libero arbitrio, propter exortam haeresim Pelagianam.

Quintum argumentum sumitur ex illis locis, ubi sanctus Augustinus scribit, liberum arbitrium adjuvari gratia Dei. Non enim adjuvatur, nisi id quod est, nec auxilio eget libertas a sola coactione, sed libertas a necessitate, ut etiam supra diximus. In epist. 89. quaest. 2: « Valet, inquit, liberum arbitrium ad bona opera, si divinitus adjuvetur ». Et infra: « Neque enim voluntatis arbitrium ideo tollitur quia juvatur, sed ideo juvatur, quia non tollitur. » Et hoc millies in suis scriptis contra Pelagianos repetit.

Sextum testimonium sumitur ex illis locis, in quibus disertis verbis docet, esse in potestate hominis velle, et non velle. In expositione Psalm. vii. prope finem: « Diabolo,

inquit, non consentire in potestate nostra esse voluit, qui nos fecit ». Item in libro de spiritu et littera, cap. 33: « Liberum, inquit, arbitrium naturaliter attributum a creatore animae rationali, illa media vis est, quae vel intendi ad fidem, vel inclinari ad infidelitatem potest ». Et cap. 34: « Consentire vocationi Dei, vel ab ea dissentire propriae voluntatis est ». Satis igitur probatum existimamus, S. Augustinum libertatem arbitrii in eo sensu semper praedicasse, in quo nunc illud Catholica praedicat, semperque praedicavit Ecclesia.

CAPUT XXIX.

Solvuntur argumenta adversariorum ex verbo Dei petita.

Porro adversus ea, quae diximus, et docuimus, duo proferunt adversarii genera argumentorum. Unum ductum a Verbo Dei, alterum ex libris sancti Augustini.

Primum testimonium objecit Lutherus ex cap. 41. Isai: *Bene agite, aut male si potestis* (1).

Respondeo: argumentum est satis ineptum, ac pingue, ut caetera Lutheri esse solent. Neque enim propheta de hominibus, sed de idolis gentium loquitur. Nam quemadmodum sanctus David simulacra gentium irrisit dicens: *Oculos habent, et non videbunt, aures habent, et non audient etc.* Psalm. cxiii. (2), sic Isaias exprobrat illis imbecillitatem, quod cum Dii habeantur a stultis hominibus, tamen nulli prodesse, aut nocere possint.

Secundum testimonium sumunt ex illis verbis Ezechielis cap. xxxvi: *Dabo vobis cor novum, et faciam ut in praecceptis meis ambuletis* (3). Qui non habent cor novum, non possunt in praecceptis Domini ambulare, qui habent cor novum, non possunt in iisdem praecceptis non ambulare; quoniam alioqui falsa esset illa promissio, faciam ut in praecceptis meis ambuletis; igitur nulli habent simul potestatem ambulandi in praecceptis, ac non ambulandi, ac per hoc nulli habent liberum arbitrium in moralibus.

Respondeo: qui non habet cor novum, non potest praeccepta Domini omnia, sicut oportet, observare; dum talis est, hoc est, dum gerit cor vetus; tamen absolute potest si velit omnia mandata Domini sicut oportet, observare,

(1) Isai. xli, 23. — (2) Psal. cxiii, 5. — (3) Eph. xxxvi, 26.

quia potest exuere cor vetus, et induere novum, si velit vocationi Domini acquiescere. seque ad Deum ex toto corde convertere. Scriptum est enim: *Facite vobis cor novum, et spiritum novum.* Ezechiel. XVIII. pari ratione qui habet cor novum, non potest, dum talis est, non ambulare in præceptis Domini, tamen absolute potest, quia potest exuere cor novum, si velit se avertere a Deo, juxta illud ejusdem Prophetæ in eodem cap. 18: *Si averterit se justus a justitia sua etc.* (1). Potest igitur absolute homo per liberum arbitrium bene facere si velit, et non facere, si non velit.

Tertium testimonium ex illo Psal. CXVIII. *Inclina cor meum in testimonia tua.* Et III Regum VIII: *Inclinet cor nostrum ad se Dominus, ut servemus mandata ejus* (2).

Respondeo: probant hæc testimonia, sine Dei gratia non posse a nobis omnia mandata servari, quod (ut sæpe diximus) libentissime confitemur. Non autem probant hominem non esse liberi arbitrii. Quoniam non inclinatur Deus corda nostra cogendo, aut necessitatem adferendo, sed interna inspiratione suadendo, et invitando, ita ut in potestate voluntatis relinquatur consentire vocanti, etsuadenti, vel non consentire. Atqui dicit aliquis: Quid aliud facit Deus cum nos inclinatur, quam operari, ut consentiamus? Ita est; facit Deus per auxilium gratiæ suæ, ut vocanti consentiamus, sed hoc facit adjuvando infirmitatem, non tollendo libertatem. De qua re plura dicemus in sequenti libro.

Quartum testimonium ex illo Joan. VIII. ad Rom. VI. et II Petri II: *Qui facit peccatum, servus est peccati* (3). At servitus, et libertas opponuntur.

Respondeo: servitus et libertas generatim accepta sine dubio opponuntur, sed non quævis servitus cuius libertati opponitur. Alioquin non diceret Apostolus ad Rom. cap. VI. Eos, qui sunt servi peccati, liberos esse justitiæ, et contra, liberatos a peccato, servos esse justitiæ. Itaque servitus peccati opponitur libertati a peccato, non libertati naturæ, quæ proprie dicitur liberum arbitrium. Nam qui servus est peccati, non potest suis viribus excutere jugum peccati, et ad libertatem justitiæ pervenire, potest tamen per liberum arbitrium, adjuvante Deo, liberari a peccato, et potest, si velit, per se manere in servitute peccati. Sicut etiam e contrario, servitus na-

turæ, id est, naturalis determinatio ad unum qualis est in pecoribus, opponitur libertati, naturæ, id est, libero voluntatis arbitrio; non tamen liberati a peccato. Immo quæ caret libertate naturæ, hoc ipso quod illa caret, non possunt ullo modo servire peccato.

Quintum testimonium ex illo Joan. XV. *Sicut palmes non potest a seme ipso ferre fructum, nisi manserit in vite, ita et vos, nisi in me manseritis* (4). Palmes, inquit, a vite præcisus non potest non arescere, in vite autem insitus, et ex ea vivens, non potest non ferre fructum: igitur nec homines, qui palmitibus comparantur, habent ullo tempore libertatem ad opposita.

Respondeo: homo rectissime palmiti comparatur, quia sine succo vitis cælestis, quæ Christus est, non potest producere opera salutifera, et cælestia; tamen quoniam idem homo palmes est rationalis, potest per liberum arbitrium, cum est in vite, ab illa sponte recedere et arescere, et a vite præcisus per idem liberum arbitrium, adjuvante summo agricola, potest in vite rursus inseri et fructum ferre. Itaque probant istæ similitudines necessitatem gratiæ, sed non excludunt arbitrii libertatem.

Sextum testimonium ex illo prioris ad Corinthios cap. IV: *Quid enim habes quod non accepisti* (5)? At si nihil habemus proprii et nostri, certe non sumus Domini actionum, nec illæ sunt in nostra potestate.

Respondeo, idem Apostolus in III. cap. ejusdem epistolæ, fatetur, nos habere aliquid proprii et nostri, cum ait, Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem, ubi quod Latinus interpres reddidit (*suum*) in Græco fonte est, *ἑαυτοῦ*, id est, *proprium*. Habemus igitur dono Dei liberum arbitrium, sed hoc dono accepto, domini sumus actionum, et quia possumus eas pro arbitrio facere, vel omittere, propriæ et nostræ esse dicuntur, et quamvis opera sancta, de quibus loquitur eo loco B. Paulus, sint etiam peculiari ratione dona Dei, quatenus non fiunt sine gratia, tamen sunt etiam opera nostra propria quatenus poteramus per liberum arbitrium ea non facere, et ideo (ut jam diximus) eodem Apostolo teste, debetur eis merces propria, et non immerito labores nostri, et proprii nominantur.

(1) Ezech. XVIII, 31; ibid. 24. — (2) Psal. CXVIII, 36; III Reg. VIII, 58 — (3) Joan. VIII, 34; Rom. VI, 20; II Pet. II, 19. — (4) Joan. XV, 4. — (5) I Corin. IV, 7.

CAPUT XXX.

Solvuntur argumenta ex testimoniis S. Augustini.

Jam vero ex B. Augustino, in quo magnum præsidium habere se gloriantur adversarii. Primo proferunt illud ex Enchiridio cap. XXX. «Libero arbitrio male utens homo, et se perdidit, et ipsum. Nam cum libero peccaretur arbitrio, victore peccato amissum est et liberum arbitrium».

Respondeo: dicitur homo perdidisse liberum arbitrium, quia deterius illud fecit; quomodo dicitur perdere filium, aut servum, aut discipulum, qui nimia lenitate flagitiosum fieri sinit. Alioquin non periisse liberum arbitrium, neque esse extinctum, quasi non sit amplius in rerum natura, perspicuum est ex eo, quod Augustinus dicit, «et se perdidit, et ipsum». Non enim se perdidit extinguendo, ac perimendo, sed deterius efficiendo. Quemadmodum autem deterius fecerit, explicat cum dicit, victore peccato amissum esse liberum arbitrium. Amittitur enim liberum arbitrium, non cum perit, quod fieri non potest, sed cum a diabolo captivatur; quomodo dicuntur amissa, quæ tempore belli in potestatem hostium devenerunt. Unde etiam adfert Augustinus testimonium Domini dicentis: «Si vos filius liberavit, vere liberi eritis». Et aperte dicit, victore peccato amissum, quia videlicet in potestatem victoris venit.

Explicabitur autem commode totus hic locus ex lib. I ad Bonifacium contra duas epistolas Pelagianorum cap. II «Quis nostrum, inquit, dicat, quod primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere? libertas quidem perit per peccatum, sed illa, quæ in paradiso fuit habendi plenam cum immortalitate justitiæ. Unde natura humana indiget gratia, dicente Domino, si vos filius liberaverit, vere liberi eritis». Itaque liberum arbitrium perditum et amissum nihil est aliud, nisi deterius factum per captivitatem, qua perit libertas gratiæ, non libertas naturæ.

Secundum testimonium sumunt ex hoc ipso loco proxime citato, id est, ex lib. I. ad Bonifacium cap. 2. et 3. nam cum S. Augustinus dixisset, non periisse liberum arbitrium de humano genere; subjungit, ideo non periisse,

quia per illud peccant, quicumque cum delectatione peccant. Idque sæpius repetit, ut videatur non agnoscere liberum arbitrium nisi a coactione, et ad malum.

Respondeo: S. Augustinus propter insidias Pelagianorum, qui ex libertate naturæ colligebant libertatem a peccato: vix unquam audeat liberum arbitrium asserere, quin aliquid adjungat, unde intelligi possit, illud sine gratia Dei non posse liberum esse a peccato. Id autem facilius assequemur, si breviter exponamus sententiam totius illius loci.

Initio igitur secundi capituli libri primi ad Bonifacium, proponit S. Augustinus objectionem, seu verius calumniam Pelagianorum, qui de Catholicis ita loquebantur: «Dicunt illi, quia peccato primi hominis, id est, Adæ, liberum arbitrium perierit, et nemo jam potestatem habeat bene vivendi, sed omnes in peccatum carnis suæ necessitate cogantur». Hæc est Pelagianorum objectio, qua calumniabantur Catholicos, quasi negarent liberum arbitrium, et inde callide intendebant efficere, ut gratia Dei ad bene vivendum non videretur esse necessaria.

Hanc fraudem his verbis Augustinus detegit: «Liberum, inquit, arbitrium defendendo præcipitant, ut de illo potius ad faciendum justitiam, quam de Domini adjutorio confidatur, atque in se quisque, non in Domino gloriatur». Quibus verbis non negat, defendi debere liberum arbitrium, sed prohibet nimis multum illi tribui. «Deinde addit, calumniam superiorem refellens: «Quis autem nostrum dicat, quod primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere? libertas quidem perit per peccatum, sed illa, quæ in paradiso fuit habendi plenam cum immortalitate justitiæ, propter quod natura humana divina indiget gratia».

His verbis Augustinus primum negat illam partem objectionis Pelagianæ: «Dicunt, quod peccato primi hominis, perierit liberum arbitrium.» Deinde, explicat illam alteram partem «et nemo jam potestatem habeat bene vivendi», dicens, hominem non posse bene vivere sine auxilio gratiæ, et in hanc miseriam incidisse per peccatum, a quo non liberamur, nisi per illum, qui dixit: «Si vos filius liberaverit, vere liberi eritis». Subjungit deinde probans, ex eo quod peccatur, liberum arbitrium non periisse: «Nam inquit, liberum arbitrium usque adeo in peccatore non perit, ut per illud peccent, maxime omnes, qui cum delectatione peccant».